

KARTA KURSU

rok akademicki 2024/2025

Kierunek: Psychologia

Tryb prowadzenia studiów: stacjonarne

Stopień: studia jednolite magisterskie

Rok: II

Semestr: (III) zimowy

Nazwa	Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży
Nazwa w j. ang.	Developmental psychology of children and adolescents

Koordinator	dr Witold Ligęza	Zespół dydaktyczny
		dr Witold Ligęza dr Joanna Ruczaj
Punktacja ECTS*	5	

Opis kursu (cele kształcenia)

Dostarczenie w oparciu o efekty uczenia się wiedzy psychologicznej związanej z rozwojem dzieci i młodzieży z uwzględnieniem podstawowych sfer rozwojowych (emocjonalnej, społecznej, poznawczej, moralnej, fizycznej) oraz podstawowych teorii psychologicznych.

Warunki wstępne

Wiedza	
Umiejętności	
Kursy	

Efekty uczenia się

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	W_01 Posługuje się podstawowymi pojęciami z zakresu psychologii rozwojowej obejmujących okres prenatalny, dzieciństwa i adolescencji.	K_W07
	W_02 Dysponuje podstawową wiedzą dotyczącą mechanizmów rozwoju człowieka w biegu życia.	
	W_03 Charakteryzuje i krytycznie porównuje klasyczne oraz współczesne koncepcje rozwoju dzieci i młodzieży	
Umiejętności	U_01 Potrafi interpretować prawidłowości rozwojowe charakterystyczne dla kolejnych okresów życia człowieka poczynając od okresu prenatalnego do okresu dojrzewania.	K_U08
	U_02 Samodzielnie rozpoznaje i analizuje istotne sytuacje dla rozwoju dzieci i adolescentów, ze szczególnym uwzględnieniem czynników ryzyka oraz czynników stymulujących prawidłowy rozwój.	K_U06, K_U08
	U_03 Potrafi krytycznie ocenić informacje popularnonaukowe i oddzielić je od wiedzy naukowej dotyczącej tematyki psychologii rozwoju dzieci i młodzieży.	K_U02, K_U06
Kompetencje społeczne	K_01 Kształtuje postawę refleksyjnego i krytycznego posługiwania się koncepcjami psychologii rozwojowej o różnym rodowodzie teoretycznym.	K_K03
	K_02 Prezentuje postawę, w której docenia znaczenie interdyscyplinarności dla wyjaśniania różnych aspektów rozwoju i funkcjonowania człowieka.	K_K04
	K_03 Wykazuje wrażliwość na etyczne zasady badań nad rozwojem dzieci i młodzieży oraz na ich ograniczenia.	K_K01

Organizacja											
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach									
		A		K		L		S		P	
Liczba godzin	30			30							
60											

Opis metod prowadzenia zajęć

Kurs prowadzony jest w całości stacjonarnie. Wykład z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych, fragmenty filmów, dyskusja, pytania i odpowiedzi. Konwersatorium: metoda problemowa, dyskusja dydaktyczna, metody studium przypadków, przeprowadzenie wywiadów, projekt grupowy.

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E - l e a r n i n g	G r y d y d a k t y c z n e	Ć w i c z e n i a w s z k o l e	Z a j ę c i a t e r e n o w e	P r a c a l a b o r a t o r y j n a	P r o j e k t i n d y w i d u a l n y	P r o j e k t g r u p o w y	U d z i a ł w d y s k u s j i	R e f e r a t	P r a c a p i s e m n a (e s e j)	E g z a m i n u s t n y	E g z a m i n p i s e m n y	I n n e
W 01												X	
W 02												X	
W 03												X	
U0							X	X					

1														
U0 2							X	X						
U0 3							X	X						
K0 1							X	X						
K0 2							X	X						
K0 3							X	X						

Kryteria oceny	<p>Zaliczenie ćwiczeń stanowi podstawę dopuszczenia do egzaminu.</p> <p>Egzamin – ocena dostateczna po uzyskaniu z egzaminu pisemnego poprawnych odpowiedzi 60%+1. Oceny wyższe są ustalane zgodnie z rozkładem wyników w grupie. Poprawkowy egzamin w formie ustnej.</p> <p>Na ocenę końcową może pozytywnie wpłynąć także aktywność na ćwiczeniach.</p> <p>Obecność na zajęciach – obowiązkowa. Każda nieobecność musi być zaliczona.</p>
----------------	---

Uwagi	Przedmiot kierunkowy na studiach stacjonarnych, jednolitych magisterskich, kierunek: Psychologia.
-------	---

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

Wykład (30h):

1. Zmienność ludzkiego zachowania. Rodzaje zmian rozwojowych – zmiany uniwersalne, wspólne, indywidualne.
2. Koncepcje periodyzacji biegu życia człowieka.
3. Klasyczne oraz współczesne koncepcje rozwoju dzieci i młodzieży.
4. Poznawcze ujęcie rozwoju kognitywnego oraz moralnego wg Jana Piageta.
5. Kulturowo-społeczna koncepcja Lwa Wygotskiego. Teoria zadań rozwojowych R. Havighursta.
6. Psychospołeczna koncepcja rozwoju Erika Eriksona.
7. Okres prenatalny początkiem życia psychicznego dziecka.
8. Wczesne dzieciństwo. Rozwój fizyczny, motoryczny. Rozwój inteligencji sensoryczno-motorycznej, rozwój mowy i komunikacji.
9. Początki uspołecznienia i rozwoju emocjonalnego.
10. Cechy rozwoju poznawczego dziecka w okresie przedszkolnym.
11. Rozwój społeczny, emocjonalny, rozwój obrazu własnej osoby w średnim dzieciństwie.

12. Późne dzieciństwo. Kontrola procesów umysłowych i własnych działań warunkiem podjęcia nauki szkolnej.
13. Kierowanie wyobrażeniami, kontrola emocji. Operacyjność myślenia. Wiedza o świecie i rozwój samowiedzy. Moralność.
14. Adolescencja. Problemy psychiczne okresu dorastania jako konsekwencja dojrzewania fizycznego. Dojrzewanie płciowe i rozwój kontaktów heteroseksualnych.
15. Formalność myślenia podstawą kształtowania się światopoglądu młodzieży. Specyficzne potrzeby osób dorastających.

Konwersatorium (30h)

1. O pojęciu rozwoju.

Znajomość podstawowych pojęć z zakresu psychologii rozwoju oraz głównych ujęć teoretycznych (m.in. Piaget, Bandura, Freud, Kolberg i in.).

Umiejętność określenia czym jest rozwój, typowy (normatywny) i atypowy (nienormatywny), regres etc. Dyskusja poprzez odwołanie do przykładów.

Umiejętność odróżniania badań przekrojowych i podłużnych (longitudinalnych).

Znajomość poszczególnych sfer i etapów rozwoju. Przedstawienie sylabusu i kryterium uzyskania zaliczenia z ćwiczeń.

2. Rozwój prenatalny.

Nabyte umiejętności:

Umiejętność opisanie rozwoju człowieka w okresie życia prenatalnego (wykształcanie się poszczególnych narządów, rozwój zmysłów) - praca z krótkim nagraniem.

Nabycie wiedzy na temat tego, jaki jest wpływ czynników zewnętrznych na rozwój dziecka w okresie ciąży (prenatalne) w czasie porodu (perinatalne) i po urodzeniu się dziecka (postnatalne). W tym kontekście omówienie sposobów wspierania rozwoju na tym etapie. Omówienie znaczenia kondycji psychicznej i fizycznej kobiety w okresie ciąży - dyskusja na podstawie wypowiedzi matek.

Krótką dyskusja na temat FAS.

3. Rozwój psychoruchowy w pierwszym roku życia dziecka.

Nabyte umiejętności:

Umiejętność wyróżnienia i opisanie "kamieni milowych" w rozwoju psychomotorycznym dziecka (przede wszystkim w pierwszym roku życia dziecka). Omówienie rozwoju motoryki małej (zwłaszcza poszczególne etapy rozwoju chwytu) i motoryki dużej dziecka w pierwszym roku jego życia. Nabycie umiejętności rozpoznawania odruchów.

Karta pracy: Umiejętność wskazania możliwych form wspierania rozwoju psychomotorycznego dziecka. Dyskusja na temat zalet i ograniczeń dostępnych metod (m.in. zabawki sensoryczne, chusty, chodziki etc.)

4. Znaczenie i rozwój przywiązania.

Nabyte umiejętności:

Umiejętność wyróżnienia i omówienia stylów przywiązania. Rozważenie wpływu stylu przywiązania dziecka na jego dalszy rozwój psychospołeczny. Dyskusja na temat różnych sposobów wspierania rodziny w kształtowaniu bezpiecznego przywiązania

5. Rozwój emocjonalny

Nabyte umiejętności:

Omówienie rozwoju emocjonalnego dziecka. Emocje jako forma komunikacji potrzeb, a także wstęp po przyszłej komunikacji werbalnej (m.in. Still Face Experiment, Thronick). Znaczenie gestów w komunikacji.

Wprowadzenie do warsztatów na temat rozumienia emocji dziecka przez rodzica. Przykłady i przeprowadzenie gier terapeutycznych oraz ćwiczeń, które pozwalają dbać o rozwój emocjonalny dziecka i kształtują właściwe sposoby wyrażania emocji.

6. Rozwój mowy i komunikacji

Nabyte umiejętności:

Omówienie poszczególnych etapów rozwoju mowy.

Omówienie różnych błędów popełnianych przez dzieci i wspólna dyskusja na tematy tego: które z nich są normatywne (wraz z uzasadnieniem, dlaczego), które skłaniają do treningu i obserwacji, a które mogą wskazywać na występowanie/ ryzyko występowania zaburzeń (jakich i dlaczego?).

7. Rozwój myślenia

Nabyte umiejętności:

Rozwój myślenia. Dokładne omówienie koncepcji rozwoju myślenia wg. Jeana Piageta. Zapoznanie z założeniami tej teorii poprzez prezentację i omówienie badań. Karty pracy służące sprawdzeniu znajo-

mości pojęć kluczowych dla teorii Piageta.

Odniesienie teorii Piageta do narzędzi diagnostycznych obecnych w literaturze np. próby Gruszczyk-Kulczyńskiej.

8. Rozwój społeczny

Omówienie znaczenia procesu socjalizacji poprzez: omówienie zmiany formy zabawy; zmiany sposobu postrzegania przyjaźni, zmiany znaczenia grupy rówieśniczej i zmiany relacji z opiekunem (proces separacji). Omówienie pozycji dziecka w grupie rówieśniczej poprzez wykorzystanie technik socjometrycznych.

Ćwiczenie mające na celu przygotowanie do oceny gotowości szkolnej dziecka - praca w grupach.

9. Rozwój moralny

Omówienie koncepcji rozwoju moralnego Piageta i Kolberga. Analiza i dyskusja na temat dylematów moralnych (dylemat wagonika, dylemat Heinza i inne). Dyskusja na temat znaczenia kłamstwa w rozwoju dzieci i młodzieży - prezentacja przykładowych badań.

Przygotowanie mapy myśli, jako forma podsumowania materiału z dotychczasowych zajęć.

10. Rozwój tożsamości

Omówienie koncepcji rozwoju tożsamości (tożsamość rozproszona, lustrzana, moratoryjna, dojrzała). Odwołanie do sposobów przedstawienia tego okresu rozwojowego w literaturze i w filmie.

11. Okres adolescencji

Omówienie faz okresu adolescencji.

Omówienie zmian w zakresie rozwoju fizycznego (wzrost pokwitaniowy, zmiany hormonalne etc.).

Omówienie przejawów i funkcji buntu młodzieńczego. Warsztatowe omówienie możliwości przygotowania rodziców i rodziny do przejścia tego etapu.

Dyskusja na temat podejmowania zachowań ryzykownych

12. Edukacja alternatywna.

Omówienie form edukacji alternatywnej: szkoły Montessori, szkoły Walfdorskie, szkoły leśne.

Dyskusja na temat różnych modeli nauczania poprzez odwołanie m.in do teorii Piageta i Wygotskiego.

Zapoznanie się z materiałem i krótka dyskusja wokół propozycji modelu SOL, czyli edukacji opartej na współpracy rówieśniczej (bez obecności nauczyciela).

13. Prezentacja projektów zaliczeniowych. Dyskusja i część warsztatowa

14. Prezentacja projektów zaliczeniowych. Dyskusja i część warsztatowa

15. Zajęcia podsumowujące z prezentacją ćwiczeń warsztatowych, służących wspieraniu rozwoju kreatywności dzieci i młodzieży.

Wykaz literatury podstawowej

1. Bee, H. (2004). Psychologia rozwoju człowieka, Zys i S-ka Wydawnictwo (s. 159 – 173)
2. Trempała, J.(red.). (2011). Psychologia rozwoju człowieka. Podręcznik akademicki, Warszawa, PWN. (rozdziały 6-10).
3. Harwas-Napierała, B. i Trempała, J. (2004). Psychologia rozwoju człowieka. T. 2, Warszawa, PWN, (rozdziały 1-5).
4. Schaffer, D., Kipp, K., (2015). Psychologia rozwoju od dziecka do dorosłości. Gdańsk: Wyd. Harmonia. (rozdziały 3, 4, 6, 9, 10, 11).

Wykaz literatury uzupełniającej

1. Artymiak, M., Pawelec, M. (2017). Diagnoza gotowości szkolnej w perspektywie modelu interakcyjnego. W: Edukacja sześciolatka, Lublin, Wydawnictwo Innovatio Press, (s. 95-115)
2. Poussin Ch. (2016). Metoda Montessori do trzeciego roku życia. Łódź, Wydawnictwo RM (s. 120 – 149)
3. Wadsworth, B. (2000). Teoria Piageta. Poznawczy i emocjonalny rozwój dziecka. Warszawa, WSiP.
4. Ligęza W., Piotrowski K.T. (2022). Analogy and the development of cognitive representations. W:

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	30
	Konwersatorium, ćwiczenia, laboratorium, itd.	30
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	
liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	20
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	10
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	10
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	25
Ogółem bilans czasu pracy		125
Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		5